

Application of artificial intelligence in solving family law issues

Mehrnoosh Abouzari(Ph.D.)¹

 0000-0000-0000-0000

Abstract

Artificial intelligence has proven its effectiveness in various fields, and law and solving legal issues have not been immune from this influence, its concrete applications have been observed in various legal fields, and its future capabilities are also being investigated. One of these areas is related to family law, where the presence of artificial intelligence can manage and organize many problems in decision-making well. Family law, which includes topics such as marriage, divorce and annulment, financial issues arising from it, fostering and maintenance of children, is one of the topics that the long decision-making process and referral to the courts, emotional and psychological damages increases and creates an erosion process for the parties. The help and presence of artificial intelligence, in addition to being more accurate in recognizing the personality and areas of commonality or difference between people for life or separation, can also be effective in the decision process to bring more accuracy and speed for such cases And less harm is caused to people and their mental health, and the possibility of mistakes in decisions is reduced. Various countries have also paid attention to these applications, which are mentioned in this article as the objective applications of artificial intelligence in solving family law issues, and the capabilities and rules of its use in Iran's legal system are examined.

Keywords: artificial intelligence, law, family, judicial decision-making.

1- Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran mhrnshabouzari@ut.ac.ir

کاربرد هوش مصنوعی در حل مسائل حقوق خانواده

نوع مقاله: پژوهشی

مهرنوش ابوزری^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۰

چکیده

هوش مصنوعی در عرصه‌های مختلف، کارآمدی خود را به اثبات رسانده که حقوق و حل مسائل حقوقی نیز از این نفوذ مصون نمانده است که در عرصه‌های مختلف حقوقی کاربردهای عینی آن مشاهده شده و قابلیت‌های آتی نیز بررسی شده است. یکی از این حوزه‌ها، مربوط به حقوق خانواده می‌باشد که حضور هوش مصنوعی بسیاری از مشکلات موجود در تصمیم‌گیری را می‌تواند به خوبی مدیریت و سازماندهی کند. حقوق خانواده که مباحثی مانند ازدواج، طلاق و فسخ نکاح، مسائل مالی ناشی از آن، سرپرستی و نگهداری فرزندان و کودکان را دربردارد، از مباحثی است که طولانی بودن روند تصمیم‌گیری و مراجعه به محاکم، آسیب‌های عاطفی و روانی آن را بیشتر کرده و روند فرسایشی برای طرفین ایجاد می‌کند. کمک و حضور هوش مصنوعی علاوه بر اینکه دقت بیشتری در شناخت شخصیت و زمینه‌های اشتراک یا اختلاف افراد برای زندگی یا جدایی افراد دارد، در روند تصمیمات نیز می‌تواند مؤثر باشد تا دقت و سرعت بیشتری برای این قبیل پرونده‌ها همراه داشته و آسیب کمتری متوجه افراد و سلامت روانی آنها شده و احتمال اشتباه‌ها در تصمیم‌گیری‌ها کاسته شود. کشورهای مختلفی نیز به این کاربردها توجه داشته‌اند که در این مقاله به عنوان کاربردهای عینی هوش مصنوعی در حل مسائل حقوق خانواده به آنها اشاره شده و قابلیت‌ها و قواعد به کارگیری آن در نظام حقوقی ایران بررسی می‌شود.

واژگان کلیدی

هوش مصنوعی، حقوق، خانواده، تصمیم‌گیری قضائی.

۱- استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
mhrnshabouzari@ut.ac.ir

مقدمه

هوش مصنوعی یکی از علوم جدیدی است که حدود نیم‌قرن از ظهور آن می‌گذرد و توانسته با اثبات قابلیت‌ها و کارآمدی‌هایش تأثیر غیرقابل‌انکاری بر اکثر عرصه‌های زندگی بشر بگذارد. از علوم مهندسی تا پزشکی و روان‌شناسی و علوم انسانی، کاربردهای هوش مصنوعی رو به افزایش و توسعه و تکامل است و چشم‌انداز آینده، حضور خودمختار و مستقل آن در تمام عرصه‌های زندگی انسان‌ها را نشان می‌دهد.

گرچه تعریف قطعی برای هوش مصنوعی وجود ندارد، می‌توان گفت هوش مصنوعی مجموعه‌ای از فناوری‌های مختلف است و به دستگاه‌ها، نرم‌افزارها و سیستم‌هایی اشاره دارد که تقریباً مانند بشر توانایی یادگیری و تصمیم‌گیری دارد. هوش مصنوعی به ماشین‌ها، دستگاه‌ها، نرم‌افزارها، سیستم‌ها و خدمات اجازه می‌دهد که مطابق وظیفه و وضعیت موجود به روش معقولی عمل کنند.

هوش مصنوعی به سیستم‌هایی گفته می‌شود که می‌تواند واکنش‌هایی مشابه رفتارهای هوشمند انسانی از جمله درک شرایط پیچیده، شبیه‌سازی فرایندهای تفکری و شیوه‌های استدلالی انسانی و پاسخ موفق به آنها، یادگیری و توانایی کسب دانش و استدلال برای حل مسائل را داشته باشند. به تعبیری، هوش مصنوعی به هوشی که یک ماشین در شرایط مختلف از خود نشان می‌دهد، گفته می‌شود؛ لذا هوش مصنوعی شاخه‌ای از علم رایانه است که ملزومات محاسباتی اعمالی همچون ادراک^۱، استدلال^۲ و یادگیری^۳ را بررسی کرده و سیستمی جهت انجام چنین اعمالی ارائه می‌دهد. برخی تعاریف هوش مصنوعی را در چهار دسته تقسیم می‌کنند:

۱. سیستم‌هایی که مانند انسان فکر می‌کنند؛
۲. سیستم‌هایی که عقلانی فکر می‌کنند؛
۳. سیستم‌هایی که مانند انسان عمل می‌کنند؛
۴. سیستم‌هایی که عقلانی عمل می‌کنند.

1. perception
2. reasoning
3. learning

فناوری هوش مصنوعی اگر به درستی به کار گرفته شود، می تواند کاهش کلی تبعیض را به دنبال داشته باشد و به حذف برخی از تعصبات ذاتی در تصمیم گیری های انسانی کمک کند. نفوذ هوش مصنوعی به تمامی علوم پایه و کاربردی تا مشاغل و مناصب امری اجتناب ناپذیر می باشد که دانش حقوقی و حوزه قانون نیز از این نفوذ مصون نخواهد ماند. مؤلفه ها و مباحث حقوق خانواده نیز همانند دیگر علوم دارای ظرفیت تطبیق با فناوری هوش مصنوعی می باشد که باید ویژگی های این حوزه در ارتباط با هوش مصنوعی مورد بررسی قرار گیرد (Kevin, 2017, pp.8-9).

در این مقاله به دستاوردهای احتمالی و فعلی هوش مصنوعی در حوزه حقوق خانواده و حل مسائل این حوزه پرداخته می شود.

حقوق خانواده به مجموعه قوانین و مقرراتی اطلاق می شود که ناظر به تنظیم روابط خانواده است. حقوق خانواده شامل سه بخش مهم می باشد: ازدواج، طلاق و فرزندان. نگارنده در این مقاله، در ابتدا با بررسی قابلیت کاربرد این فناوری در حل مسائل حقوق خانواده در حوزه ازدواج، طلاق، وضعیت فرزندان مشترک و...، نمونه های موجود را معرفی نموده و با رویکرد صحنه سنجی این دستاوردها را ارزیابی می نماید و فرض را بر این امر مبتنی می نماید که کاربرد این فناوری دارای جنبه های مثبت و مفیدی خواهد بود که می تواند در کاهش آسیب های ناشی از طلاق و حقوق زوجین و فرزندان و تسریع در تصمیم گیری و افزایش رضایت مندی با حفظ بی طرفی و نفی سوءگیری مبتنی بر نگاه پدرسالارانه و یا فمینیستی مؤثر باشد.

۱- هوش مصنوعی و ازدواج

محققان معتقدند هوش مصنوعی طی سال های آینده زندگی خصوصی انسان ها را متحول می سازد. هوش مصنوعی در تنظیم روابط خانواده، تدوین و تنظیم حقوق زوجین، بررسی ریشه های روان شناختی شخصیتی اختلافات و حضور در اختلافات زوجین به عنوان یک مشاور همیشگی با بانک داده کامل از خصوصیات طرفین و سوابق اختلافات آنها نقش مؤثری می تواند داشته باشد؛ همچنین قبل از اینها، در خصوص بررسی تأیید یا

رد صلاحیت و مطابقت دو نفر از لحاظ ویژگی‌های روانی، احساسی، مالی و خانوادگی برای زندگی مشترک با آزمون‌های شخصیتی تحلیلی مختلف نقش مؤثر و کارآمدی به مراتب بیشتر از مشاوران خانواده امروزه خواهند داشت. با کمترین درصد خطای تشخیصی و تحلیلی و مشکلات شخصی و روانی که هر مشاور و روان‌شناس به‌طور فردی درگیر آنها بوده و بر مشاوره و نظرهای وی برای مراجعان او نیز تأثیر می‌گذارد. درواقع، در این مرحله هوش مصنوعی قادر به پیش‌بینی سرنوشت ازدواج‌ها خواهد بود و می‌تواند دریابد که پیوندهای زناشویی به طلاق می‌کشد یا موفق خواهد بود. همچنین می‌تواند با تجزیه و تحلیل و بررسی دی.ان.ای یا احساسات و شخصیت افراد به یافتن بهترین شریک زندگی برای هر مرد یا زن کمک کند.

به‌علاوه، در صورت تصمیم بر ازدواج، سوابق ازدواج قبلی و سلامت روانی و سلامت جسمانی، سوابق کیفی و حجر و دارایی طرفین را استعلام و اعلام می‌نماید و سپس در صورت ثبت ازدواج، این زوجیت را به سوابق ثبت احوال اعلام می‌نماید. موضوع‌هایی که بسیاری از اختلاف‌های خانوادگی و سوابق ازدواج و موارد فسخ نکاح و عیوب افراد و وضعیت شغلی و غیره روشن می‌شود و لذا موارد شکایت و دعاوی حقوقی و اختلاف‌های خانوادگی کاسته و مدیریت خواهد شد (Nahum, 2018, p. 427)؛ لذا هوش مصنوعی در تصمیم بر ازدواج تأثیرگذار است و شکست و موفقیت ازدواج را می‌تواند پیش‌بینی کند. کماینکه ایده در طراحی برنامه‌های هوشمند الکسا و گوگل‌هوم در دستیابی به یک بانک داده برای شناخت زوجین و تصمیم‌گیری و راهنمایی برای حل اختلاف‌ها و تصمیم به ادامه زندگی یا جدایی بوده است. این هوش مصنوعی به‌نوعی در منازل افراد حضور دارد و به‌طور مرتب به گفت‌وگوهای زن و شوهر گوش داده و می‌تواند اختلاف‌ها را تحلیل کند و حتی می‌تواند با آغاز درگیری‌های زناشویی فعال شده و جملاتی را ادا کند که باعث کاهش جروب‌بحث و اختلاف شود.

کماینکه در نظام حقوقی ایران نیز در خصوص مهارت‌های قبل ازدواج و شناخت زوجین می‌توان به قابلیت‌های این نرم‌افزارها توجه داشت و از آن به‌عنوان ابزاری کارآمد در افزایش شناخت زوجین از یکدیگر و بررسی وجوه اشتراک و افتراق و ارزیابی میزان

تفاهم طرفین می‌توان استفاده نمود که در کاهش موارد نارضایتی از ازدواج و طلاق و اختلاف‌ها بسیار مؤثر خواهد بود.

۲- هوش مصنوعی، طلاق و فسخ نکاح

در خصوص تصمیم زوجین به جدایی مسائل حقوقی بسیاری پیش می‌آید. از بررسی درخواست طلاق، تقسیم اموال و حقوق طرفین، وضعیت فرزندان و حضانت و نگهداری و مخارج آنها مسائل حقوقی مختلفی خواهد داشت که بار حقوقی زیادی بر محاکم تحمیل کرده و بار روانی سنگینی نیز بر زوجین و فرزندان آنها در مراجعه به محاکم و روند طولانی دادرسی در این خصوص بار می‌کند. هوش مصنوعی می‌تواند در این زمینه نیز راهگشا و یاری‌گر باشد و می‌تواند باعث کاهش ناراحتی‌های احساسی این موضوع گردد.

درواقع، طلاق این ظرفیت را دارد که یکی از استرس‌زاترین و آسیب‌رسان‌ترین احساسی باشد که هرکس می‌تواند تجربه کند. مواجهه با پایان یک رابطه به اندازه کافی دشوار هست و روند اداری و حقوقی درخواست طلاق و بحث‌های مالی و نگهداری فرزند نیز این آسیب و آزار را افزون می‌کند که انجام این روند در محاکم و سیستم حقوقی سنتی این وضعیت را گاه طولانی و دشوارتر نموده است (Rosemary, 2000, p.340).

هوش مصنوعی در خصوص حقوق مالی طرفین در کشورهای دیگر که مربوط به تقسیم اموال حاصله زوجین بعد از ازدواج است، به‌صورت نرم‌افزارهایی در حال حاضر نقش ایفا می‌کند.

یک برنامه برخط به نام Amica در حال حاضر از هوش مصنوعی برای کمک به جدا کردن اموال زوجین در تقسیم اموال و دارایی‌ها و وظایف آنها به عنوان والدین استفاده می‌شود و پیشنهادهایی در مورد نحوه تقسیم دارایی زوجین ارائه می‌دهد که این نرم‌افزار از داده‌های کلان طراحی شده توسط طراحان و جمع‌آوری شده از موارد مشابه گذشته استفاده می‌کند و به کاربران پیشنهاد ارائه می‌کند؛ البته این برنامه، در حال حاضر صرفاً در طلاق‌های توأم با رضایت طرفین (توافقی) مورد استفاده قرار می‌گیرد نه کسانی که درگیر اختلاف و خشونت هستند (Bellucci, 2010, p.243).

پلتفرم این برنامه نشان می‌دهد که چگونه زوجین باید دارایی خود را با پاسخ به مجموعه‌ای از سؤال‌ها در مورد شرایط خود و استفاده از الگوریتم‌های سیستم اعلام کنند که توافقات حاصل شده توسط زوج‌های با وضعیت مشابه و تصمیمات محاکم در موارد مشابه، و داده‌های ورودی تحلیل شده و نتیجه تقسیم اعلام می‌شود. ایده این است که فناوری هوش مصنوعی پیش‌بینی می‌کند که چگونه یک قاضی انسانی می‌تواند در این شرایط تصمیم‌گیری کند، در نتیجه به آنها کمک می‌کند زودتر و بدون نیاز به مشارکت یک قاضی واقعی به نتیجه برسد (Bell, 2019, p.103).

مشابه آن، برنامه‌های Penda, Adieu, Lisa در استرالیا است که طیف وسیعی از خدمات حقوقی خانواده را با استفاده از هوش مصنوعی ارائه می‌دهد. هدف Penda کمک به قربانیان خشونت خانوادگی با ارائه اطلاعات حقوقی و ایمنی رایگان است. چت بات هوش مصنوعی آن بدون نیاز به ملاقات حضوری با وکیل، مشاوره و اطلاعات حقوقی برخط را ارائه می‌دهد.

Adieu^۱ نیز به زوجین این امکان را می‌دهد تا از طریق چت بات هوش مصنوعی با مذاکره‌های مختلف به توافق مالی برسند که منجر به صرفه‌جویی زیادی در وقت و هزینه طرفین می‌شود و بار مالی و هزینه‌های داورى سنگین و مراجعه‌های مکرر و روند طولانی رسیدگی نیز منتفی می‌گردد. همچنین از تراکم پرونده و ازدحام در محاکم نیز کاسته می‌شود.

Lisa^۲ نیز به عنوان دستیار پشتیبانی اطلاعات حقوقی به عنوان مشاور حرفه‌ای حقوق در پرونده‌های طلاق کاربرد دارد. برنامه نرم‌افزاری حقوق خانواده نیز نسخه دیگری از این کاربرد می‌باشد.

همچنین هوش مصنوعی با بررسی شروط ضمن ازدواج، قابلیت طرح دعوی طلاق از جانب هریک از زوجین و استناد به شروط را بررسی و راهکار مناسب در این زمینه را ارائه می‌دهد.

برنامه BATNA در استرالیا نیز پلتفرم دیگری است که امکان چانه‌زنی و مذاکره برای

1. www.adieu.ai

2. www.Familylawsoftware.com

ارائه پشتیبانی تصمیم‌گیری و میانجی‌گری در حل اختلاف‌ها در تقسیم دارایی و نگهداری فرزندان را فراهم کرده است و به‌نوعی خدمات مشاوره و میانجی‌گری برای رفع اختلاف‌های خانوادگی را نیز بدون الزام به مراجعه‌های حضوری و مشکلات ناشی از عدم هماهنگی یا عدم تمایل به حضور یا مواجهه و غیره به همراه دارد که می‌تواند مؤثرتر از مراجعه‌های حضوری عمل کند؛ زیرا به‌جای تحلیلگر انسانی با تمام اشتباه‌های انسان‌ها و یک تحلیل‌گر هوش مصنوعی، به پردازش و بررسی ریشه اختلاف‌ها و وضعیت عاطفی و روانی زوجین پرداخته و با دقت بسیار بالا به تصمیم‌گیری و ارائه راهکار می‌رسد (Hodson, 2007, p.411).

اتصال سیستم‌های هوش مصنوعی در تصمیم‌گیری در طلاق به حساب‌های بانکی افراد نیز در نهایت موجب برداشت خودکار از حساب بانکی خود برای تأمین حقوق مالی مشخص و توافق شده برای همسر و فرزند- در مهریه و نفقه- خواهد بود که مشکلات مربوط به اجرای این احکام و امتناع افراد در بازه‌ها مختلف از پرداخت دیون خود را مرتفع خواهد کرد.

در نظام حقوقی ایران استفاده از برنامه‌هایی با قابلیت دسترسی به حساب‌های مالی و اموال زوج، مشکلات دریافت حقوق مالی زوجه در نفقه و مهریه را کاهش داده و فسادهای مربوط به آن مانند فرار از دین و غیره را مرتفع می‌سازد. امری که در کاهش حجم پرونده‌های مربوط به این حوزه، اطلاع دادرسی و نارضایتی از سیستم قضائی بسیار مؤثر خواهد بود.

این ابزارها زوجین را قادر می‌سازد تا خودشان مشکلات را حل نموده و در روند کند و گران دادگاه گرفتار نشوند؛ اما علی‌رغم مزایای بسیاری که در این حوزه از هوش مصنوعی مشاهده شده است، مشکلاتی نیز به همراه دارد؛ مثلاً طراحان آمیکا تأکید می‌کنند که این پلتفرم فقط برای جدایی‌های توافقی کاربرد دارد و در شرایطی مانند جدایی به‌دلیل خشونت خانوادگی مناسب نیست. به غیر از مشکلات ابزارهای هوش مصنوعی، نگرانی‌هایی در مورد استفاده از آن در پرونده‌های خانوادگی وجود دارد؛ مثلاً دسترسی به سیستم‌های برخط به میزان مشخصی از سواد دیجیتالی و قابلیت‌های دسترسی نیاز

دارد. این ابزارها برای افرادی که به اینترنت، گوشی هوشمند یا رایانه دسترسی ندارند، بلااستفاده است.

۳- هوش مصنوعی و فرزندخواندگی

از آنجاکه کودکان از اشتباه‌های قضائی بیشتر از بزرگسالان آسیب می‌بینند، شفافیت تصمیم‌های هوش مصنوعی در پرونده‌سازی و کاهش ریسک تصمیم‌گیری در پرونده‌های اطفال می‌تواند حوزه بسیار کارآمدی باشد با توجه به اینکه دسترسی به قواعد یک سیستم طبق ساختار منسجم و قابل فهم و بدون جانبداری محقق می‌شود (La Fors, 2020, p.105).

فرزندخواندگی، اعطای سرپرستی کودکان بدون والد است که افراد متقاضی آن باید واجد شرایطی باشند که در قانون شناسایی شده است. بررسی و احراز این شرایط پدیده‌ای زمان‌بر و دشوار است که می‌تواند صدماتی به خانواده متقاضی و این فرزندان وارد نماید. همچنین معرفی کودکی که متناسب با شرایط و وضعیت روحی و عاطفی خانواده متقاضی باشد که حضور او در آن خانواده چالش‌های انطباق و هماهنگی را ایجاد نکند، امری بسیار دشوار بوده که در مواردی نیز دچار شکست و درخواست بازگرداندن آن کودک به بهزیستی و محل نگهداری سابق او می‌شود که آسیب‌هایی جدی بر روحیه این کودکان وارد می‌آورد.

در فرزندخواندگی جهت احراز شرایط درخواست‌کنندگان سرپرستی اطفال از حیث روانی، شخصیتی، جسمی، عقیدتی و غیره و همچنین بررسی وضعیت سرپرستی در طول مدت واگذاری و دریافت و تحلیل گزارش‌ها برای تصمیم در ادامه سرپرستی به صورت موقت یا دائم یا سلب آن، این سامانه‌ها به خوبی و دقت می‌توانند عمل کنند.

از موارد مشابه چنین سیستمی در کشورهای مختلف می‌توان به این موارد اشاره کرد:

۱- NCADS: یک پایگاه داده برای اجرای قانون کودک آزاری و مراقبت است.

۲- AFCARS: مربوط به اطلاعات کودکان تحت مراقبت خانواده‌ها است.

۳- NYTD: پایگاه داده مربوط به حوزه حمایتی و سلامت اطفال است (Schafer, 2020, p.454).

کودکی که مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرد، در معرض خطر اختلال‌های روانی، بیماری و مشکلات بهداشتی، مشکلات یادگیری، مشکلات ارتباطی با همسالان، افسردگی و اضطراب، پرخاشگری، اختلال استرس پس از سانحه، مصرف مواد مخدر، خودکشی، ترک تحصیل و بزهکاری ممکن است قرار بگیرد.

وجود سیستم هوشمند در این زمینه می‌تواند با پیش‌بینی احتمال واکنش و رفتار آتی آن کودک در قبال آسیب وارده، زمینه کاهش آسیب‌های بعدی وی را نیز فراهم کند تا چنین کودکی بهتر بتواند به زندگی سالم برگردد. این سیستم در خصوص سیستم‌های فرزندخواندگی و کنترل وضعیت این کودکان و عملکرد سرپرستان آنها و تصمیم در خصوص واگذاری موقت و دائم یا سلب حق حضانت نیز بسیار کارآمد خواهد بود؛ لذا این سیستم می‌تواند تضمین‌ها و استانداردهای حمایتی اطفال را فراهم کند (Nicholas, 2017, p.557).

سیستم‌های هوش مصنوعی با بررسی وضعیت فرد از لحاظ مالی، خانوادگی و شرایط قانونی، روانی و شخصیتی و فرهنگی، در خصوص واگذاری فرزند برای سرپرستی به افراد تصمیم‌گیری می‌کند که با درصد خطای کمتری نسبت به وضع موجود به این تصمیم خواهد رسید. درواقع، این سامانه مستلزم چند دسترسی خواهد بود:

- دسترسی به ثبت احوال: جهت بررسی هویت، سن، وضعیت حیات و حجر و تأهل و تعداد فرزندان و غیره در فرد متقاضی؛
- دسترسی به بانک مرکزی، راهور و ثبت اسناد: جهت بررسی حساب‌های بانکی و لیست اموال فرد برای احراز تمکن مالی وی در تأمین هزینه‌های مالی فرزند و واگذاری یک سوم اموال به وی؛
- استعلام و بررسی وضعیت شغلی فرد؛
- بررسی وضعیت روانی و عاطفی و ویژگی‌های شخصیتی وی که با انجام آزمون‌ها و تحلیل‌های مختلف از سوابق زندگی وی تا سلامت روانی او و انتظارات و دیدگاه‌های او در مسائل مختلف صورت می‌پذیرد که ویژگی‌های شخصیتی سرپرست با فرزندخوانده بررسی شود تا انطباق کافی وجود داشته و این واگذاری منجر به بروز اختلاف و مشکلات و تصمیم به بازگرداندن فرزند یا آسیب به وی نگردد.

درنهایت، مجموع داده‌های فوق با شرایط مندرج در قانون بررسی شده و تصمیم با واگذاری یا عدم واگذاری و تعیین فرزند مناسب برای فرد متقاضی می‌گردد. امری که علاوه بر سرعت و کاهش روند اداری، دقت و مطلوبیت بیشتری خواهد داشت. این سیستم تا پایان حیات فرزندخوانده یا سرپرست در حال جمع‌آوری داده و رصد وضعیت فرزندخوانده است تا مشکل یا آسیبی در این روند متوجه وی نگردد؛ به‌طورمثال، دسترسی به وضعیت تحصیلی و پرونده آموزش وی در مقاطع تحصیلی مدرسه و دانشگاه دارد و با بررسی وضعیت پیشرفت یا افت تحصیلی و گزارش‌های مربیان و معلمان تحلیل کافی و امکان نظارت داشته باشند و در صورت بروز هرگونه مشکل اعم از سوءرفتار، عدم اهلیت و شایستگی سرپرست برای نگهداری و تربیت طفل، در روند این رصد و نظارت سیستم هشدار لازم را به مسئول مربوطه می‌دهد تا نسبت به احضار سرپرست و ادای توضیحات اقدام نموده و درنهایت تصمیم به فسخ سرپرستی گرفته شود.

همچنین، سیستم‌های هوش مصنوعی جهت بررسی و تأیید نسب افراد و انتساب آنها به یکدیگر - فرزند با والدین، خواهر و برادر و غیره - با بررسی DNA و ژنتیک افراد و اطلاعات حاصله از آن به‌طور دقیق و قطعی، انتساب و درجه نسبت هر فرد به دیگری را اعلام و مشخص می‌کند (Stowers Institute for Medical Research, 2021, p.1).

درحال حاضر، در نظام حقوقی ایران ثبت درخواست‌های سرپرستی کودکان و نوجوانان از طریق سامانه مربوطه می‌باشد که با بارگزاری مدارک مربوط به هویت و شرایط پزشکی و تمکن مالی و ارجاع به کارشناس مربوطه در این خصوص تصمیم‌گیری می‌شود که البته صرفاً ارائه خدمات الکترونیک تلقی می‌گردد و به‌نظر می‌رسد در گام بعدی خدمات الکترونیک، طراحی پلتفرم هوشمند در ارزیابی شرایط متقاضیان، صحه‌سنجی اظهارات و انطباق شرایط متقاضی با کودکان بی‌سرپرست می‌تواند راهگشا و کارآمد باشد.

نتیجه‌گیری

هوش مصنوعی مجموعه‌ای است از فناوری‌هایی که به ماشین‌ها توانایی می‌دهد در سطوح بالاتری از هوشمندی عمل کنند و به قابلیت‌های انسانی، احساس، درک و رفتار برسند؛ بنابراین، ماشین‌های هوش مصنوعی با دریافت و پردازش تصویر، صوت و گفتار می‌توانند دنیای اطرافشان را ادراک کنند. پردازش زبان طبیعی و موتورهای استنتاج می‌توانند سامانه‌های هوش مصنوعی را برای تحلیل و درک داده‌های جمع‌آوری شده مجهز کنند. سامانه‌های هوش مصنوعی همچنین می‌توانند از طریق فناوری‌هایی مانند سامانه‌های تخصصی و موتورهای استنتاج در دنیای فیزیکی فعالیت کنند.

برنامه‌های رایانه‌ای هوش مصنوعی مانند یک مدل محاسباتی عمل می‌کنند که اگر ورودی یک مشکل حقوقی باشد، خروجی آن راه حل قانونی آن مسئله و تصمیم‌گیری خواهد بود. الگوریتم برنامه‌های هوش مصنوعی در حقوق، مجموعه مداخله‌های گوناگونی است که به کمک آن توصیف مشکل حقوقی ورودی را به یک راه حل توضیح داده شده، تبدیل می‌کند و در نهایت تصمیمی که ارائه می‌دهد به عنوان خروجی‌ای که مورد انتظار کاربر باشد، جایی که خروجی‌ها متناسب با نوع رفتار هوشمندانه‌ای است که ما از وکیل یا قاضی انتظار داریم و روند استدلال حقوقی را نظام‌مند، منسجم و یکپارچه می‌کند.

امروزه الگوریتم‌های مربوط به هوش مصنوعی کاملاً پیشرفته و پیچیده شده‌اند و باید موضوع قوانین و شناسایی مسئولیت‌ها قرار گیرند. این سامانه‌ها می‌توانند در مدت چند دقیقه یک رأی جامع و صحیح بدهد؛ درحالی‌که ممکن است ماه‌ها بلکه سال‌ها طول بکشد تا قضات انسانی به همان نتیجه برسند؛ زیرا این بستر می‌تواند داده‌های میلیون‌ها قانون و رویه و مقاله را از طریق یک سامانه رایانشی ابربنیاد مجهز به هوش مصنوعی تحلیل کند.

هوش مصنوعی به قاضی کمک می‌کند تا متغیرهای بیشتر و متنوع‌تری را در زمان تصمیم‌گیری در نظر بگیرد. به عبارتی، با توجه به محدودیت یادآوری ذهن، قاضی ممکن است تمام متغیرهای لازم برای تصمیم‌گیری را در آن واحد در نظر نگیرد یا آنها را فراموش کند یا در پی کسب اطلاعات آنها نباشد؛ اما از آنجا که روابط بین متغیرها از زمان طراحی سامانه‌های هوش مصنوعی در آن ملحوظ می‌شود، احتمال نادیده گرفتن

برخی از عوامل یا از نظر گرفتن تأثیر آنها، کمتر یا بیشتر از حد معقول کاهش می‌یابد؛ بنابراین می‌توان انتظار داشت تصمیم‌های قضات به کمک این سامانه‌ها دقیق‌تر شود. وجود متغیرهای زیاد و ناشناخته به معنی پیچیدگی بیشتر تصمیم‌گیری است.

مطالعات به‌خوبی نشان می‌دهد که انسان‌ها در زمان تصمیم‌گیری امکان تبعیت صددردصدی از قواعد قانونی وضع شده را به هنگام تصمیم‌گیری درباره افراد دیگر ندارند. این امر دلایل مختلفی می‌تواند داشته باشد، از جمله اینکه افراد ممکن است آگاهی کاملی از قواعد مرتبط با آن مورد خاص تصمیم‌گیری نداشته باشند یا اینکه افراد درخصوص پیش نیازها و الزام‌های آن تصمیم‌گیری دچار سوءتفاهم شده باشند؛ افراد می‌توانند در فرهنگ‌هایی با محیط اداری گوناگونی باشند که در آن قواعد حقوقی فقط عاملی از میان عوامل متعدد هم ردیف باشند.

تصمیم‌گیری خودکار در مقایسه با آنچه که انسان‌ها انجام می‌دهند، می‌تواند اجرای منسجم‌تری از قواعد رسمی مورد تأیید نظام حاکمیتی را در پی داشته باشد. خودکارسازی فرایند تصمیم‌گیری مبتنی بر به کارگیری معیارهای عینی و حذف سوگیری‌ها بوده و قطعیت حقوقی در آن به‌صورت پیش‌فرض در قالب بروز رفتار و اتخاذ تصمیم‌های یکسان در مواجهه با موارد مشابه را به‌طور کامل رعایت می‌کند. همچنین خودکارسازی تصمیم‌ها با استفاده از هوش مصنوعی به ما این اطمینان را می‌دهد که در عین اینکه به تمام عوامل مرتبط در فرایند اتخاذ تصمیم توجه شده، هیچ‌گونه ملاحظه غیرمرتبطی مثل پرداخت رشوه یا سفارش و توصیه از جانب مقام‌های مسئول در فرایند تصمیم‌گیری دخالت داده نشده است. در اینجا است که می‌توان مدعی بود حرکت به‌سوی خودکارسازی تصمیم‌ها، گامی بزرگ به‌سوی تقویت حکومت قانون در کشور است.

منابع و مآخذ

- Bellucci, Emilia & Zaleznikow, John (2010). *How Information Technology Can Support Family Law and Mediation*, In Business Information Systems Workshop, 13th International Conference BIS, Germany: Springer-Verlag.
- Bell, Felicity (2019). *Family Law, Access to Justice and Automation Macquerie Law*

Journal, Vol. 19.

- Hodson, David(2007). *The Role, Benefits and Concerns of Digital Technology in the Family Law System*, International Family Law Group LLP.
- Kevin, D Ashley(2017). *Artificial Intelligence and Legal Analytics: New Tools for Law Practice in the Digital Age* ,Cambridge University Press.
- La Fors, Karolin(2020). Legal Remedies for a forgiving society: children's rights,data protection rights and the value of forgiveness in A.I mediated risk profiling of children by Dutch authorities, *Computer law and security Review*,Vol. 38.
- Nahum, Mushin(2018). Ethics in Family Law – Beyond Legal Principles and into Value Judgments , 30 (Special Issue), *Singapore Academy of Law Journal*.
- Nicholas, Bala; Patricia Hebert & Rachel Birnbaum(2017). Ethical Duties of Lawyers for Parents Regarding Children of Clients: Being a Child-Focused Family Lawyer, 95(3), *Canadian Bar Review*.
- Rosemary, Hunter et al(2000). Legal Services in Family Law ,Research Report, *Law Foundation of New South Wales*, xii, 340–3 ('Legal Services').
- Schafer, Jacqueline(2020). Harnessing AI Innovation for Struggling Families , *Journal of Law, Technology and Policy*, Vol.20 (2).
- Stowers Institute for Medical Research.(2021). *Explainable AI for Decoding Regulatory Instructions in DNA*. at: [Scitechdaily.com/explainable-artificial-intelligence-for-decoding-regulatory-institution-in-DNA/](https://scitechdaily.com/explainable-artificial-intelligence-for-decoding-regulatory-institution-in-DNA/)last visited:2021/04/20.